

Dak- en thuislozen zetten zich in voor bijen

In Breda vindt een initiatief plaats om dak- en thuislozen weer in de maatschappij te integreren door ze te betrekken bij de bijenhouderij. Dat gaat in de praktijk niet zonder vallen en opstaan, zoals blijkt. Marian Hulshof van de Brabantse Milieufederatie bericht over successen en uitdagingen in dit project waarin verschillende instanties samenwerken.

Tekst Marian Hulshof, Brabantse Milieufederatie

Imkerpraktijkles voor SMO Breda. Foto Tim Pinxteren

Bijen op de golfbaan, dak- en thuislozen die uit de boot dreigen te vallen en zich inzetten voor de bij: de provincie Noord-Brabant investeert flink in de bij. In de periode 2014 – 2015 werd € 300.000 besteed aan bijenprojecten, van 2015 tot 2018 komt daar nog eens € 750.000 bij. De Brabantse Milieufederatie (BMF) voerde twee bijenprojecten uit. Het eerste project is beschreven in nr. 7 van *Bijenhouden* 2016.

De Stichting Maatschappelijke Opvang (SMO Breda) vangt mensen op die dak- en thuisloos

dreigen te worden in Breda. Het gaat om mensen die door acute of langdurige problemen deels buiten de maatschappij zijn komen te staan. Een werkomgeving met zinvolle dagbesteding en structuur moet hen helpen de draad in het leven weer op te pakken.

Het opleiden werd mogelijk door de samenwerking van de BMF met het Bredaas Bijenhouders Collectief (BBC). Deze organisaties zorgden voor de kennis, de contacten en het startkapitaal.

Het BBC is een stichting die bestaat uit 10 Bredase imkers. Deze imkers organiseren educatieve activiteiten rondom honingbijen en wilde bijen en werken aan diverse projecten om de leefomgeving van bijen en bestuivende insecten in Breda te verbeteren. Er is steeds meer vraag naar inbreng van het BBC om 'iets voor bijen te doen' in Breda.

Dankzij de arbeidsinzet van SMO Breda, konden arbeidsintensieve en dus 'dure' ideeën, tóch worden uitgevoerd. Zo konden er zelfgemaakte bijenhôtels geplaatst worden op diverse plaatsen in en rond de stad en kon er een monitoringproject voor wilde bijen van start gaan voor Bredase burgers waarvoor SMO Breda de observatiekastjes maakte.

Opstarten van het project

Ter oriëntatie werd allereerst een bezoek aan IrisZorg in Nijmegen gebracht. IrisZorg is een zorginstelling binnen de verslavingszorg. Samen met de Gelderse Natuur- en Milieufederatie (GNMF) hebben zij zorgcliënten opgeleid tot hulpimker. Eén begeleider is opgeleid als imker, imkers van de plaatselijke imkervereniging fungeren als achterwacht. "Het plaatsen van 'stadsbijen' bij bedrijven is een vorm van maatschappelijk verantwoord ondernemen. De bedrijven betalen een bedrag per jaar voor het plaatsen van de bijenkasten en het onderhoud van de volken door de zorgcliënten, de geoogste honing is voor het bedrijf zelf." Het oorspronkelijke idee was om het Bredase project ook op deze manier aan te pakken. Uiteindelijk kreeg het project in Breda een iets andere

insteek door ook wilde bijen bij het project te betrekken.

Om de opzet van dit project te financieren was uiteraard wel startkapitaal nodig, onder andere voor imkermateriaal, educatief materiaal, en een aantal arbeidsuren om het project aan te zwengelen. En dankzij de BMF die een aanvraag bij de Provincie Noord-Brabant indiende, kon het project van de grond komen.

In de winter van 2015 begonnen een activiteitenbegeleider en drie cliënten aan de NBV-basiscursus bijenhouden. In de timmerwerkplaats van SMO Breda werden de eerste bijenkasten gemaakt. SMO Breda vond een locatie voor de kasten in de tuin van een Turks verzorgingshuis, op loopafstand van de werkplaatsen. Het project werd 'Breda Zoemt' gedoopt door de cliënten. Het trok, én trekt, veel belangstelling. Het werken met bijen heeft maatschappelijk belang, en dat is voor veel cliënten belangrijk: het voelt nuttig.

Het doel van het project

Het doel van dit soort activiteiten is cliënten meer zelfvertrouwen en verantwoordelijkheidsgevoel te laten krijgen. Samen met cliënten werken we 'in' de bijen. We houden informatieavonden voor belangstellenden en komen op scholen om over ons project en onze bijen te vertellen. We bieden cursussen aan over solitaire bijen, planten en honingbijen. Cliënten krijgen de mogelijkheid om deel te nemen aan de reguliere Basiscursus bijenhouden van de NBV. Voor ons als maatschappelijke opvang raakt het precies wat we willen. Cliënten, hoe ver ook in hun eigen proces, staan middenin de maatschappij en 'Doen'.

Toch leert de ervaring dat het belangrijk is om de lat niet té hoog te leggen. Bij de Basiscursus bijenhouden haakten vorig jaar twee van de drie cliënten voortijdig af. Om dit probleem op te vangen werden twee oriëntatiecursussen georganiseerd door bijenteeltleraar Aat Rietveld. De 'Kijk op Bijen'-cursussen van vier avonden, werden druk bezocht. Vier van de cliënten die de 'Kijk op Bijen'-cursus en één activiteitenbegeleider volgden daarna in 2016 de Basiscursus bijenhouden van de NBV. Ook in dit geval lukte het de meeste cliënten niet om de reguliere cursus met goed gevolg af te ronden. Aat Rietveld, voor zijn pensionering zelf ook werkzaam in het maatschappelijk werk, heeft er wel een verklaring voor. "Met intelligentie heeft het niets te maken, maar veel cliënten zijn vanwege hun problemen te vaak afwezig om de cursus tot een goed einde te brengen," legt hij uit. "Het is van belang om de cursus op de locatie zelf te geven. Als het te ver weg is komen ze niet omdat ze bijvoorbeeld geen fiets hebben."

Hoe gaan we verder?

Het BBC werkt aan een project om meer bijenhôtels te plaatsen in Breda. Ook loopt er via het BBC een project waarmee burgers gevraagd wordt de aanwezigheid van metselbijen te monitoren via Osmia-monitoringkastjes van het model dat door het Louis Bolk Instituut ontwikkeld is. Het maken hiervan bleek prima in de 'Breda Zoemt'-activiteiten te passen. Deze hotels en monitoringkastjes zijn iets gemakkelijker te maken dan een bijenkast. Het is wat minder millimeterwerk, maar het vullen en gaatjes boren van de hotels en kastjes kost veel tijd, waardoor ze relatief duur zijn als ze op commerciële basis gemaakt worden.

Intussen is SMO Breda een vaste samenwerkingspartner geworden van het BBC. Met medewerking van cliënten van SMO werd bijvoorbeeld ook een nieuwe bijenstal neergezet bij de buurttuin ONS Land waar één van de imkers van het BBC met zijn volken staat. De mensen in de timmerwerkplaats hebben intussen aardig wat ervaring opgedaan en maken nu ook regelmatig bijenkasten voor derden. Ze verkopen inmiddels de bijenhôtels ook aan derden. Ook de gemeente Breda heeft SMO Breda 'ontdekt', onder andere om te zien in hoeverre zij bijenhotelletjes kunnen leveren voor hun groenprojecten. Dit soort burgerbetrokkenheid en de aandacht voor solitaire bijen wordt ook door ambtenaren en de gemeentelijke politiek erg gewaardeerd. Hoe loopt het intussen met de honingbijen? Om niet té afhankelijk te zijn van de imkers uit de omgeving en het BBC bleek het nuttig een tweede activiteitenbegeleider op te leiden als imker. De bijenkasten staan inmiddels ook op twee andere locaties in de buurt van Breda: één op een eigen locatie met tuin, de andere bij een Bed & Breakfast.

Verder zijn er plannen om de cliënten ook meer een rol te laten spelen bij de voedselvoorziening van bijen: meer bloemen dus. Op de eigen locatie wordt hier al aandacht aan besteed. ●

Boven: opening bijenhotel SBB in 2015. Rechts op de foto Aat Rietveld. Onder: bijenkast beschilderd door een cliënt van SMO Breda. Foto's Joke van Kempen.